

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Το γραφικό παρεκκλήσι του Αγιάννη

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Γ'

Περιέχει: Γεγονότα 1875 - 1913, Η Φιλεκπ. Αδελφότητα και οι Δά-
μοι και τα Σχολεία, Αρματωλοί και Κλέφτες, Μνημεία Θρησκευτι-
κυλαβείας, Έγγραφα - ντοκουμέντα κλπ.)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1988

Η φωτογραφία της απέναντι σελίδας είναι από εορτή της Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Βούρμπιανης 30 Ιουνίου 1902.

ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ: Καθισμένοι από αριστερά (πρώτη σειρά, αριθ. 2. με μαύρα ρούχα Χαράλαμπος Τζόγιας, 3. χοντρός φαλακρός Απόστολος Θάνος. 4. με μούσι Αντώνης Τζουμάρας ... Β' σειρά από αριστερά. 4 με γραβάτα και μαύρο κοστούμι Χριστόδουλος Τζόγιας. 7. Χρήστος Ψύλλας ιατρός. 8. Μάρκος Τζουμάρας ιατρός, με μαύρο κοστούμι, 9. Ιωάννης Ψύλλας μηχανικός. 10. Κων/νος Σωτηρίου - Βεηζαδές.

Τρίτη σειρά: όρθιοι (από αριστερά) 2. με μουστάκι Μάνθος Λαμπρινίδης. 7. με λευκά ρούχα Αλέξιος Λαμπρινίδης, 8. με μαύρο ριγέ κοστούμι και γραβάτα Αναστάσης Δούρβαρης, 11. παιδάκι ο Κώστας Ι. Ψύλλας.

Τέταρτη σειρά από αριστερά: 2. Γέρος φαλακρός Απόστολος Τσούκαλης (ξεχτένιγος). 4. Αλεξάνδρα σύζ. Ζήση Κιτσαντώνη παχουλή με ριγέ φόρεμα.

Τελευταία σειρά από αριστερά. Διακρίνονται 8ος κάτω από το απλωμένο χέρι του Ζήση Κιτσαντώνη με ρεμπούπλικα ο Αλέξη Καραγιάννης και δίπλα του 9ος στη μέση γηραλέος με το δεξιό χέρι απλωμένο και στο αριστερό την ρεπούμπλικα ο Ζήσης Κιτσαντώνης ο (Καϊρης). 12. πιθανόν ο Γιάννης Παπαζήσης, 13. ο Δημήτρης Ν. Ντόντης και κατ' άλλους ο Χρήστο Γιόσης. Στην άκρη προς το δέντρο: 16. Κώστας Τζουμάρας, 17. Ιωάννης Ν. Μάνος και 18, ο Γεώργιος Δ. Ντόντης.

Οι άλλοι δυστυχώς μας είναι άγνωστοι. Μόνον οι απογονοί των αν τυχόν έχουν φωτογραφίες των μπορούν να τους αναγνωρίσουν και να μας γράψουν αν έχουν την καλωσύνη να συμπληρώσουμε στο τέλος τα παρελειπόμενα.

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή ή τη σφραγίδα του συγγραφέα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ - ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΗΣ
ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ 1 - Τ.Κ. 452 21
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ Δ. 26288
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 4/1/1989
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜΟΣ 949.53 ΕΥΘ

κωδ. εγγ: 7005

Προσφορά

προς την Δημόσια Βιβλιοθήκη
Κονίτσας.

Τα τεύχη διατίθενται από τον συγγραφέα στη Βούρμπιανη και
στα Γιάννενα οδός Γ. Ζαλοκώστα 1 τ.κ. 452 21 Ιωάννινα
Τηλέφωνο: 0651 - 37.044

Η ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ 1875 - 1913

Από απόψεως πληθυσμού η Βούρμπιανη μετά το 1875 δεν ευρίσκεται στο ζενίθ, διότι, όπως προαναφέραμε σε άλλο προηγούμενο κεφάλαιο, οι Βουρμπιανίτες έχουν αρχίσει κιόλας να εκπατρίζονται οικογενειακώς. Γύρω στα 1880 με 1890 απαντούμε ολόκληρες σχεδόν Βουρμπιανίτικες παροικίες: στα Γιάννενα, στη Λάρισα, στο Καζακλάρι, στο Λαύριο, στην Αθήνα, Πειραιά, Πάτρα, καθώς και μεμονωμένες ή λιγοστές οικογένειες σε άλλα μέρη της Ελλάδος, της Τουρκίας και του εξωτερικού.

Από απόψεως όμως προόδου, εξελίξεως και πολιτισμού, τώρα πλέον, μετά τα 1875 ή μάλλον μετά τα 1880 φθάνει στην ακμή της. Και σ' αυτό συμβάλλουν κυρίως τα ξενητεμένα τέκνα της και οι ευεργέτες και δωρητές της, που με επικεφαλής τον αείμνηστο Χαρίση Ζήκο ή Τζομπάνο κληροδοτούν και χορηγούν τα υλικά μέσα για να ιδρυθεί το περίφημο Σχολαρχείο μας, που επί μισόν και πλέον αιώνα κατόπι μετέδωσε τα φώτα της παιδείας και του πολιτισμού σε όλη την περιοχή μας.

Αυτή λοιπόν η εποχή 1875 - 1913, μπορεί να ονομασθεί «Χρυσή εποχή» για τη Βούρμπιανη κι αυτήν θα προσπαθήσωμε τώρα να σκιαγραφήσωμε, παρ' ότι δεν κατέχομε όλα τα στοιχεία που θα έπρεπε λόγω της καταστροφής των διαφόρων σχετικών εγγράφων τα οποία χάθηκαν από απρονοησία των κατόχων των, απο τυχαίες πυρκαϊές και λόγω των ανομάλων συνθηκών που πέρασε το χωριό μας κατά τη διάρκεια της πολεμικής περιόδου 1940 - 1949.

ΜΟΥΧΤΑΡΗΔΕΣ — ΠΡΟΕΣΤΟΙ — ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΕΣ

Αρχίζομε και πάλι με τους Μουχτάρηδες και δημογέροντες της εποχής και παραθέτομε εδώ σχεδόν μόνο τα ονοματά των με χρονολογι-

κή σειρά κατά το δυνατόν, αφήνοντας την εξιστόρησι της δράσεώς των να την απαντήσει ο αναγνώστης συνυφασμένη με άλλα επεισόδια και γεγονότα του χωριού μας Μουχτάρηδες 1875. Νικόλαος Ζ. Μυλωνάς και Γιαννούλης Αποστ. Σκούφιας.

1872 - 73 Δημήτρης Θάνος και Λάμπρος (Στράτος;)

16 - 1 - 1877. Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου

1883. Κωτούλας Δ. Παπαϊωάννου.

1885. Μήτρος θάνος

1887. Απόστολος Ζ. Μυλωνάς και Ιωάννης Νταβέλλος

1891. Νικόλαος Δ. Τράντας και Λάμπρος Γ. Κονίνης.

1893. 14 Ιουνίου. Μάρκος Δ. Δημάρατος (αδερφός του γιατρού Λουκά) και Χαράλαμπος Ι. Ζήκος μου-χταροκασιμάλης (επί των εισπράξεων). 31 Οκτωβρίου Ζήσης Δ. Τζιτζής και Μάρκος Δημάρατος.

1894. Εξελέγησαν τον Ιούνιο Μουχτάρηδες οι: Νικολάκης Κωτούλας και Ζήσης Δ. Τζιτζής.

1895. Ν. Κωτούλας και Ζ. Τζιτζής.

1897 - 10 Οκτωβρίου Χαράλαμπος Ν. Σωτηρίου και Χαράλαμπος Γεωρ. Κονίνης.

1899 - 17 Οκτωβρίου Νικόλαος Γ. Παπασωτήρη πρώτος Μουχτάρης και Χαράλαμπος Ν. Σωτηρίου δεύτερος.

1900. Αλέξιος Ν. Δόδης ή Ντόντης

1902. Αλέξιος Ν. Δόδης ή Ντόντης

1903. Αλ. Δόδης και Λεωνίδας /. Παπαδημητρίου

1904. Λεωνίδας Ι. Παπαδημητρίου. Αλέξιος Ν. Ντόντης.

1912. Δημήτριος Ι. Πορφύρης (Κατσιπέτσης)

1913. Δημ. Ι. Πορφύρης (Κατσιπέτσης)

Εκτός απ' αυτούς που συνατήσαμε σε έγγραφες πηγές, μουχτάρηδες και δημογέροντες της Βούρμπιανης κατά την εποχή που ιστορούμε, 1875 - 1913, διετέλεσαν και οι εξής: Ρίζος Ι. Ζήκος, Νικόλαος Γ. Ντόντης, Ζήσης Χαρίση Ντόντης, Απόστολος Δ. Τράντας, Δημήτριος Ι. Παπαρίζου - Δημάρατος, Ζήσης Σωτήρης, Νικόλαος Θεοδοσιάδης (Γιόσης) ο λογιώτατος, Απόστολος Μυλωνάς, Κώτσιος Τζοφώλης κ.α.

Ποια ήταν τα καθήκοντα και οι δικαιοδοσίες των Μουχτάρηδων τα

περιγράψαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Εδώ τώρα θα αναφέρω μερικά ανεκδοτά των.

Ο Ζήσης Δ. Τζιτζής, αφού διετέλεσε αρκετά χρόνια μουχτάρης, έφυγε κατόπι οικογενειακώς και εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, απ' όπου ξαναγύρισε και πέθανε προ του 1940 στην Αθήνα. Προτού όμως εκπατριστεί από την Βούρμπιανη κάλεσε όλους τους κοτζαμπασήδες σε τραπέζι και έκανε γλέντι τρικούβερτο στο σπίτι του. Ήταν δε και χασάπης στο επάγγελμα και ήξερε να ετοιμάζει περίφημα ψητά. Ήταν ήπιος και κοσμικός χαρακτήρας.

Ο Αλέξης Ν. Ντόντης (τον προλάβαμε στη ζωή) ήταν εκ διαμέτρου αντίθετος. Αγέρωχος, περήφανος, νευρικός και καυγατζής· αλλά στο βάθος όμως τίμιος και ακέραιος. Κέρβερος για τα συμφέροντα και την αξιοπρέπεια του χωριού, δε λογάριαζε κανέναν, ούτε κι αυτούς τους Τούρκους. Όπως και ο πατέρας του ο Τσιόλας (Νικόλα) Ντόντης, έτσι κι αυτός δε δίσταζε καθόλου να τα βάζει μαζί τους. Στον πατέρα του είχαν κολλήσει το παρατσούκλι «Τουρκοτσιόλας» επειδή ήταν καυγατζής και νευρικός και κατόπι το είχε κληρονομήσει κι ο μπάρμπα - Αλέξης. Αξίζει λοιπόν τον κόπο να αφηγηθούμε και ένα του ανέκδοτο από την εποχή που ήταν μουχτάρης 1900 -902 περίπου.

Κάποιος τούρκος εισπράκτορας (ταξιλτάρης), καθώς γύριζε στα σπίτια, τόλμησε να πειράξει κάποια χήρα από τους Τζουκαλαίους η οποία παραπονέθηκε αμέσως στο Μουχτάρη που ήταν ο κύρ - Αλέξης ο περίφημος Τουρκοτσιόλας, στην ακμή της ηλικίας του εκείνη την εποχή. Χωρίς να χάσει λοιπόν καθόλου καιρό, τρέχει στο σπίτι της Γιώργαινας του Λιόλη της Μαντζούφως που είχε καταλύσει ο τούρκος και αρχίζει να του κάνει αυστηρές παρατηρήσεις.

«Δεν έχεις, του λέει, όχι μόνον διακαίωμα να πειράξεις τες γυναίκες, αλλά ούτε να γυρίζεις τα σπίτια μονάχος σου. Σύμφωνα με το νόμο πρέπει να έχεις κοντά σου τον πρωτόγερο ή μουχτάρη».

Κάτι θέλησε να πει ο τούρκος, αλλά ο κυρ Αλέξης τον έκανε για έναν παρά.

«Έχεις ντουφέκι γκρά, του λέει ο τούρκος, και θα σε αναφέρω». «Το ντουφέκι το έχω στα φόρα, δεν το έχω κρυφά, του αποκρίνεται ο μουχτάρης. Το έχω για ασφαλείά μου από τους κακούς ανθρώ-

πους, από κλέφτες και ζορμπάδες. Το ξέρει και ο ίδιος ο Καϊμακάμης, συμπληρώνει». Κόκκαλο! άφωνος ο τούρκος.

Έχει και ο μουχτάρης Γιαννούλη Σκούφιας ένα ωραίο ανέκδοτο, πως έπνιξε τα δευτέρια του στο μαύρο το λάκκο ή βαθύλακο πηγαινοντας για το Λεσκοβίκι αλλά γι' αυτό παραπέμπομε τον αναγνώστη στα: «Λαϊκά ανέκδοτα και λαϊκούς τύπους της παλιάς Βούρμπιανης».

ΙΕΡΕΙΣ

Πολλοί από τους ιερείς που αναφέραμε σε προηγούμενο σχετικό κεφάλαιο ζούσαν ακόμη και στην εποχή που ιστορούμε.

Ο Παπαδημήτρης Πρωτόπαπας πέθανε γύρω στα 1892 - 93. Οι Παπακώστας Παπαγιάννη Οικονόμου και Παπακώστας Τζήμου Γκοντής πέθαναν επίσης προ του 1900, πιθανόν στα 1898 διότι στα 1897 απαντούμε σε έγγραφα τις υπογραφές των. Οι δε άλλοι ιερείς: Παπαγιώργης Σωτήρη Ντόμκος, Παπαγιώργης Δούκας και Παπανικόλας Παπαναστάση πέθαναν κι αυτοί γύρω στα 1885 - 90. Οι Παπαζήσης Τσιόφας, Παπαγιώργης Μούσιος και Παπαγιώργης Κεκέλης είχαν πεθάνει ακόμη πιο νωρίς. Τελευταίος απ' όλους πέθανε ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο Οικονόμος και Αρχιερατικός Επίτροπος στα 1905.

Έχομε όμως τώρα άλλους νεώτερους. Τον Παπαλάμπρο Παπαναστασίου, τον Παπαδημήτρη Αθ. Στρέκο, τον Αρχιμανδρίτη Παπαχρήστο. Γ. Παπαναστασίου, τον Παπαδημήτριο. Ν. Κατσένην τον Οικονόμο που χειροτονήθηκε το 1896, τον Παπαβασίλειο Παπαχρήστου Αρχιμανδρίτου, τον Παπακύρκα Πάλλα ή Παγούνη και τον Παπαβασίλη Εξάρχου που εγκαταστάθηκε αργότερα στην Αθήνα και εκτελέστηκε μαζί με ολόκληρη σχεδόν την οικογενειά του από τους αντάρτες με τα Δεκεμβριανά στα 1944.

Παλαιώτερα, όταν υπήρχαν πιο πολλοί παπάδες, το χωριό ήταν διαιρεμένο σε εφτά - οχτώ ενορίες. Μετά το 1890 όμως που οι ιερείς λιγόστεψαν, περιορίστηκαν και οι ενορίες.

Ο Παπαζήσης Παπαδήμου ο Οικονόμος είχε τις ενορίες του Αγίου Δημητρίου και της Αγίας Παρασκευής (Τζιουλντάδες). Ο Παπακώστας Γκοντής στα 1894 είχε την ενορία του Αγίου Ιωάννου. Ο Παπαχρήστος ο Αρχιμανδρίτης είχε τους Αγίους Αποστόλους. Αργότε-

ρα, το 1897, την ενορία αυτή την παρέλαβε ο Παπαδημήτρης Ο Κατσένης κι ο Παπαχρήστος είχε την Παναγία κοινή με τον Παπαδημήτρη Στρέκο. Στα 1904 ο Παπα -Κατσένης παρέλαβε και την ενορία της Αγίας Παρασκευής Την δε ενορία του Αγίου Δημητρίου, μετά το θάνατο του Παζήση (1905 - 906) την παρέλαβε ο Παπαβασίλης Παπαχρήστου. Ο Παπαλάμπρος είχε την ενορία του Αγίου Ιωάννου, που μετά το θάνατό του γύρω στα 1916 την παρέλαβε ο Παπαβασίλης Παπαχρήστου, διότι τον Άγιο Δημήτριο τον είχε πάρει ο Παπακύρκας. Στα 1922 είχαν μείνει μόνο δυο ιερείς εν ενεργεία γιατί ο Παπακύρκας είχε αρρωστήσει και ήταν ανίκανος να ιεουργήσει. Και τότε είχαν, ο μεν Παπαδημήτριος Κατσένης ο Οικονόμος τις ενορίες των Αγίων Αποστόλων και Αγίας Παρασκευής και ο Παπαβασίλης του Αγίου Δημητρίου και Αγίου Ιωάννου. Την δε Παναγίας την είχαν κοινή.

Από τους ιερείς που προαναφέραμε μόνο τέσσερεις ζούσαν κατά το 1913. Οι Παπαχρήστος Αρχιμανδρίτης και Παπαδημήτρης Στρέκος είχαν πεθάνει προ του 1910. Ο παπαδημήτρης Στρέκος πήγε σχεδόν από βίαιο θάνατο. Αγαπούσε ο ευλογημένος λίγο το κρασάκι και περνώντας μεθυσμένος κάπου εκεί στο πλάγι έξω απο τα σπίτια του Μάτσακα και Κυπαρισείκιά κυλίστηκε τον κατήφορο και χτύπησε άσχημα. Δεν έκανε πολλές μέρες και εξεδήμησε προς Κύριον. Ο δε Παπαλάμπρος πάλι, αυτοκτόνησε. Κυλίστηκε κατά τον Ιούλιο του 1916 στο Παλιομανάστηρο στον κρημνό που λέγεται «Του Κόρακα η φωλιά».

Στα 1917 η Βούρμπιανη είχε μόνο τρεις παπάδες. Που οι δεκατρείς! που είχε στα 1870....Κατά το 1921 αρρώστησε κι ο Παπαπακύρκας κι έμεινε κατάκοιτος ως την άνοιξη του 1925 που πέθανε. Ο ιστορών αυτά, παιδάκι τότε τεσσάρων - πέντε ετών, θυμάται την κηδεία του.

Το καλοκαίρι του 1926 πέθανε και ο Παπαδημήτρης ο Κατσένης ο Οικονόμος και Αρχιερατικός Επίτροπος κι έμεινε τελευταίος και μοναδικός ο Παπαβασίλης που έζησε ως τον Ιούνιο του 1945.

Μετά το θάνατό του ανέλαβε την ενορία της Βούρμπιανης ο Παπα - Ευάγγελος Οικονόμος που καταγόταν από το Ασημοχώρι ώσπου στα 1946 (τέλη του 1945) χειροτονήθηκε ιερέας ο δάσκαλος Μάρκος Οικονόμου ο γιός του Παπακατσένη.

Αλλ' αυτός όμως γρήγορα εγκατέλειψε τη Βούρμπιανη, διότι στις 21 - 5 - 1947 του κάψανε το σπίτι οι αντάρτες και κατέφυγε στα Γιάννενα, όπου τοποθετήθηκε εφημέριος στην Αγία Μαρίνα και έγινε αργότερα Οικονόμος και πρωτοπρεσβύτερος.

Τέλος κατά το 1952 - 53 τοποθετήθηκε εφημέριος στη Βούρμπιανη ο νεοχειροτονηθείς Παπαδημήτριος Μαργαρίτης απο την Οξυά (Σέλτση) ο οποίος εξακολουθεί ακόμη μέχρι σήμερα (1988) να κατέχει αυτή τη θέση.

Κι έτσι, η περίφημη χώρα (όπως την αποκαλούσαν οι παπούδες μας) Βούρμπιανη με τους δεκατρείς παπάδες, κατόντησε να έχει ξεχωριστή εφημέριο....

Και επειδή μετά το 1912 - 13 δεν θα ασχοληθούμε σε ξεχωριστό κεφάλαιο με τους ιερείς ας αναφέρωμε τελευταίον και τον Αρχιμανδρίτη Ματθαίο (Μενέλαο Παπαβασιλείου) που εγκαταστάθηκε και έμεινε σαράντα και πλέον χρόνια στη Νέα Υόρκη των Η.Π.Α. όπου και απεβίωσε το 1980.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

1. Γιατροί

Μετά τον Ι. Αποστολίδη που προαναφέραμε σε άλλο κεφάλαιο έχουμε βουρμπιανίτες γιατρούς τους εξής.

2. Το Λουκά Δημ. Δημάρατο (1851 - 1914). Αυτός σπούδασε στο Εθνικό Πανεπιστήμιο και εξάσκησε για λίγον καιρό το επαγγέλμά του στο χωριό μας. Κατόπι δε συνεχώς μέχρι του θανάτου του στο Λεσκοβίκι της Βορείου Ηπείρου. Εκτός από τις ιατρικές του υπηρεσίες πρόσφερε κα εθνικές ως πρόκριτος και αντιπρόσωπος του χωριού και της Επαρχίας μας και ως μέλος του Εθνικού Κομιτάτου 1908 - 1914.

3. Τον Χρήστο Γ. Ψύλλα (1857 - 1918). που σπούδασε στην Ιταλία και εξάσκησε το επαγγέλμά του στην Αθήνα.

4. Κατόπι έχουμε το Χαράλαμπο Τσούκαλη (1859 - 1942). Αυτός ήταν γιός του λογίου «φιλόσοφου» Νικόλα Ζ. τσούκαλη και είχε σπουδάσει στο Εθνικό Πανεπιστήμιο. Γύρω στα 1885 τον απαντούμε στη Βούρμπιανη. Κατόπι εγκαταστάθηκε και εξάσκησε επι πολλά χρόνια το επαγγέλμά του στην Αυλώνα. Τελικά δε πέθανε στη Ρώμη της Ιταλίας γύρω στα 1942.

Άλλοι γιατροί της κάπως μεταγενέστερης εποχής είναι. Ο Γεώργιος Ν. Οικονόμου (1867 - 1919). Σπούδασε στην Αθήνα και κατόπι εξάσκησε το επαγγέλμά του στη Βούρμπιανη συνεχώς, όπως και ο γιός του ο Νίκος.

Ο Αλέξιος Απ. Τράντας (1867 - 1961) ήταν ο πασίγνωστος και διεθνούς φήμης οφθαλμίατρος. Τελείωσε το σχολείο του χωριού μας στα 1880 και με στερήσεις τη Ζωσιμαία Σχολή και το Πανεπιστήμιο των Αθηνών στα 1891 αναγορευθείς αριστούχος διδάκτωρ της Ιατρικής. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα εξάσκησε την επιστήμη του στη Βούρμπιανη και στην Πρέβεζα. Κατόπι εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου νυμφεύτηκε με την Αικατερίνη Σαμαρτζίδου κόρη πλούσιου εμπόρου από το Χλωμό της Β. Ηπείρου. Έτσι κατόρθωσε να μετεκπαιδευτεί στο Παρίσι και να ειδικευτεί στην οφθαλμολογία. Στην Κωνσταντινούπολη παρέμεινε συνεχώς μέχρι το 1922 και διετέλεσε ιδιαίτερος γιατρός του σουλτάνου Αβδούλ Χαμήτ, υπουργών, Πατριαρχών κ.λ. καθώς και διευθυντής οφθαλμολογικών κλινικών. Στα 1915 τον απαντούμε για λίγο και στο Χαρτούμ.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή έφυγε από την Πόλη και εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα, όπου και απεβίωσε. Ήταν από τους κορυφαίους επιστήμονες της ειδικότητός του και διεθνώς ανγνωρισμένος. Διετέλεσε Πρόεδρος Οφθαλμολογικών Σωματείων και Εταιρειών στην Ελλάδα και μέλος πολλών ξένων. Έλαβε πολλές τιμητικές διακρίσεις και παράσημα και δημοσίευσε 200 περίπου επιστημονικές εργασίες πολλές από τις οποίες υπήρξαν πρωτότυπες. Θεωρείται πατήρ της «Γωνιοσκοπίας».

Για την φιλανθρωπική του δράση και τις μεγάλες δωρεές του προς την ιδιαίτερη πατρίδα του Βούρμπιανη, θα μιλήσουμε σε άλλο νεώτερο κεφάλαιο της ιστορίας μας.

Άλλος γιατρός είναι ο Απόστολος Ιωάν. Εξάρχου. Σπούδασε κι αυτός στο Εθνικό Πανεπιστήμιο απ' όπου πήρε το πτυχίο του κατά το 1894 και εξάσκησε το επάγγελμά του στην Κωνσταντινούπολη. Ήταν και λογοτέχνης και έγραφε και δημοσίευε διάφορες ηθογραφίες στο Νουμά και ίσως και σε άλλα περιοδικά όπως το «Η Δυστυχησμένη», «Η κερασιά» και άλλα, εμπνευσμένα κυρίως από τη ζωή και τα ήθη και έθιμα του χωριού μας.

Ελάχιστες πληροφορίες έχομε πάλι για το γιατρό Αλέξιο Γεωργίου Κυπαρίση, που γεννήθηκε στη Βούρπιανη περί το 1874 και εξάσκησε την επιστήμη του στην Πάτρα.

Έχομε και το γιατρό Μάρκο Τζουμάρα που σπούδασε και εξάσκησε το επαγγέλμά του στην Αθήνα.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Εκτός απ' αυτούς που προαναφέραμε, έχομε και τον Αριστείδη Ξενοφώντος Τζιότζιου - Πασιωάννου που έλαβε το πτυχίο του στα 1893 και δικηγορούσε στην Αθήνα.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ — ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

Εκτός από τους δυο που προαναφέραμε, Χ. Τζήλαν και Γ. Παπαδάκη, τώρα (μετά το 1875) έχομε κι άλλους νεώτερους αρχιτέκτονες και μηχανικούς.

Το Δημήτριο Ι. Τζόγια που διητέλεσε και μηχανικός του Δήμου Ιωαννίνων 1888 - 90 κ.λ., καθώς και Πρεβέζης μετά την απελευθέρωση.

Τον Γεώργιο Α. Στράτο, ο οποίος έφτιασε τα σχέδια των πόλεων: Φλωρίνης, Μυτιλήνης, της Λίμνης του Μαραθώνος κ.λ. καθώς και της εκκλησίας και του Σχολείου της Βούρμπιανης μαζί με τον Δ. Τζόγια. Ήταν απόφοιτος του Πολυτεχνίου Αθηνών και είχε μετεκπαιδευτεί στη Γάδη του Βελγίου. Είχε δίπλωμα μηχανικού Α' τάξεως δημοσίων έργων. Και ο Βασίλειος Δ. Λύτης ήταν επίσης μηχανικός.

Ο Φίλιππος Ν. Οικονόμου ήταν επιφανής Αρχιτέκτονας και ασχολήθηκε επίσης με τα Ομηρικά έπη. Έκανε ανασκαφές στην Ιθάκη και συνέγραψε και βιβλίο «Οδυσσέως Νόστος» παραδεχόμενος ότι το μικρό νησί οθωνοί είναι η ομηρική Σχερία των Φαιάκων και όχι η Κέρκυρα. Μηχανικός ήταν και ο Ιωάννης ψύλλας που εργάστηκε και σταδιοδρόμησε στην Αθήνα.

Άλλους επιστήμονες των τελευταίων δεκαετιών της τουρκοκρατίας έχομε τους εξής.

1. Τον Γυμνασιάρχη Γεώργιο Χρήστου Ιωάννου που ήταν πατέρας

του ποιητή Ευγγέλου Ιωάννου (Τέλου Άγρα)

2. Τον καθηγητή Φίλιππον Ζ. Δημάρατο.

3. Τον Δημήτριο Απ. Λαγό επίσης καθηγητή

4. Και τον πασίγνωστο καθηγητή του Γερμανικού Γυμνασίου και λογοτέχνη Βασίλειο Ιω. Δημάρατο με τον οποίο θα ασχοληθούμε σε νεώτερο - μετά το 1913 - κεφάλαιο της ιστορίας μας.

Έχομε δε στην εποχή αυτή και δυο φαρμακοποιούς. Τον Αλέξιο Κ. Ρίζο στην Αθήνα και τον Παναγιώτη Αλεξ. Τσόφα στην Πάτρα.

ΠΡΩΤΟΜΑΣΤΟΡΟΙ ή ΛΑΙΚΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΛΑΒΟΙ

Πολλούς τέτοιους ανέδειξε η Βούρμπιανη κατά την εποχή που ιστορούμε. Θα αναφέρωμε εδώ όλους εκείνους που τα ονοματά των κατορθώσαμε να συγκεντρώσωμε, καθώς και τις κυριώτερες πόλεις ή περιοχές που εργαζόταν.

Στην Αθήνα και Πειραιά.

Νικόλαος Παπαζήση Οικονόμου. Δημήτριος Παπαγεωργίου -Ντόμκος. Χρήστος Ρεμπέλης, (αυτός έχτισε και το παλιό Σχολείο της Βούρμπιανης). Αναστάσιος Κ. Δούρβαρης. Απόστολος Μπίζιος. Χαράλαμπος Απ. Μυλωνάς. Ζήσης Σωτήρης. Πέτρος Ζαμάνης. Ιωάννης Έξαρχος. Χαράλαμπος Ιω. Παπατζήμος. Ιωάννης Παπανικολάου Παναναστάση. Αλέξιος Χρ. Ρεμπέλης. Φίλιππος χρ. Σεγκούνας. Ιωάννης Απ. Τράντας. Νικόλαος Ιω. Μάνος. Κων/νος ψύλλας. Χρήστος Παπαδημητρίου - Στρέκος και ο γιός του Κώστας.

Στο Λαύριο.

Ιωάννης Παπαγεωργίου - Δούκας. Αριστείδης Σιούλης. Βασίλειος Χαρίση Σιούλης.

Στη Λάρισα

Ιωάννης Γ. Καρτσιοβίτης.

Στην Πάτρα.

Αλέξιος Τσόφας. Γεώργιος Ζ. Κυπαρίσης Νικόλαος Αλεξ. Τσόφας. Γεώργιος Παπακώστας - Γκοντής.

Στα Γιάννενα και διάφορα άλλα μέρη.

Απόστολος Δ. Γιώσης. Ζήσκος Χαρίση Δόδης. Αντώνιος Λύτης. Γεώργιος Τζόγιας. Δημήτριος Λύτης. Παναγιώτης Γ. Βενέτης. Αλέξιος Ν. Βενέτης ή Πολίτης αυτός εργάστηκε και στην Κωνσταντινούπολη και ήταν άριστος λιθοξόος. Γιάννη Χατζής (πρωτομάστορας). Γιάννη Στράτος (πρωτομάστορας). Γιώργη Λιόλης. Νικόλαος Παπασωτηρίου. Γεώργιος Λύτης.

ΑΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ή ΜΑΓΑΖΙΑ και «ΑΡΓΑΣΤΗΡΓΙΑΡΑΙΟΙ»

Στα μέσα του περασμένου αιώνα 1840 - 1860 απαντούμε στη Βούρμπιανη να έχει μαγαζί τον Κώτα τον «Αργαστηργιάρη», προφανώς βορειοηπειρώτη. Κατόπι 1860 - 1890 είχε μαγαζί - μπακάλικο ο Κόνες από την Κολώνια, εκεί που έχει σήμερα (1986) η Λευκοθέα Γιωργάκη, στο βακούφικο της Μεταφορφώσεως. Αργότερα το συνέχισε ο γιός του ο Λίππες (Φίλιππος), επίσης κι ο Πέτρο Νότης από το Γκριμένι ή Γκριμέγκι της Κολώνιας.

Ο Λάμπρο Κονίνης είχε στο σημερινό Κονινέϊκο μπακάλικο και χασάπικο μαζί, άλλοτε μόνος κι άλλοτε μαζί με το Μαργαρίτη Βενέτη από τη Σέλτση.

Μαγαζιά είχαν κι ο Μήτρο θάνος κι ο Αλέξης Κονίνης.

Στα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας είχαν εμπορο-μπακάλικο στη Βούρμπιανη και οι λισκατσίτες, Χρήστος Γιώτης και Μάρκος Γιαννούλης συνεταιρικώς

Οι Νικόλα Ρεμπέλης, Νικόλα Νταβέλος και Αλέξη Παπανικόλας είχαν κι αυτοί για αρκετό διάστημα μπακάλικα, άλλα όχι στην αγορά τα είχαν στα σπίτια τους όπου πήγαιναν κατά συνοικίες ο κόσμος και ψώνιζαν.

Χασάπικα είχαν: Πολύ παλαιά ο Γιώργη Παπαζήσης, ο Κώτσιο Κούτσης στο σημερινό κεφενείο του Σκούφια. Ο Ζήση Τζιτζής (πριν φύγει για την Πόλη) στου Σιελέκου, στο σημερινό του Αποστ. Ράπου. Ο χαρίση Τσιόλης στο σημερινό (1986) κτήμα του Μενελ. Δημάρατου, πρώην Θαναϊκό

Άλλοι Χασάπηδες ήταν: ο Τόλη Κονίνης (1903 - 4 κ.λ., ο Γιάννη Κονίνης ή Γκαλιαμάνης, που φύτεψε και τον ιστορικό πλάτανο της Αγοράς.